

BIURO PROJEKTOWO-TECHNOLOGICZNE
PRZEMYSŁU ROLNEGO I ORGANIZACJI
PRZEDSIĘBIORSTW ROLNYCH „BIPROZET”

00-041 WARSZAWA UL. JASNA 14/16

PRACOWNIA : ROLNA

OPRACOWANIE : Ewidencja Założeń Ogrodowo - Parkowych
dla woj. legnickiego

MIEJSCOWOŚĆ : Mierzechowice WOJEWÓDZTWO : Gaworzyce legnickie

ZLECENIODAWCA : Urząd Wojewódzki w Legnicy
Wydział Kultury i Sztuki

NR UMOWY: 50/45/PR/17/78

BRANŻA:

NR EGZ.

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1153

Nr inw. 1153

dep.

BIBLIOTEKA

Zarząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac. Ogrod.

Muzeum Narodowego w Warszawie

ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 24-67-78

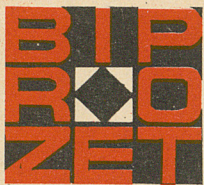
ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

362/78

Data:

- podać na odwrocie karty

Twardziwe jądło, piana porostów i $\bar{x}x$. Czyste porostowe
sensu, gdyż nie zawiera mępic z 1893 r. znajduje się
tu piana krępowatowa.
Grube, twardziele z mępic fioletowymi i porostami. Goodrichia!

BIURO PROJEKTOWO-TECHNOLOGICZNE
PRZEMYSŁU ROLNEGO I ORGANIZACJI
PRZEDSIĘBIORSTW ROLNYCH „BIPROZET”

CENTRALA 00-041 WARSZAWA UL. JASNA 14/16
TELEFON 27-05-01 • TELEX 81-25-26

PRACOWNIA — ODDZIAŁ : Wrocław

PRACOWNIA : R o l n a

OPRACOWANIE : Ewidencja założeń ogrodowo-
parkowych
dla woj. legnickiego

MIEJSCOWOŚĆ : Wierzchowice Gmina: Górnów
WOJEWÓDZTWO : Legnica

ZLECENIODAWCA : Biuro Studiów i Dokumentacji Zabytków
we Wrocławiu

NUMER UMOWY : DATA PROJEKTU :

50/45/PR/17/78

BIURO PROJEKTOWO-TECHNOLOGICZNE
PRZEMYSŁU ROLNEGO I ORGANIZACJI
Przedsiębiorstw Rolnych „BIPROZET”
w Warszawie — Oddział Wrocław
Pracownia Rolna
ul. Łódzka 4, tel. 389-69
50-104 WROCLAW

FUNKCJA	IMIĘ I NAZWISKO	DATA	PODPIS
Kierownik Zespołu	mgr inż. Henryk Ciesielski	XII.78	<i>[Signature]</i>
Projektant	mgr inż. Mirosław Kujawa	"	<i>[Signature]</i>
St. projektant	mgr Hanna Wrabec	"	<i>[Signature]</i>
St. asystent	Halina Idzikowska	"	<i>[Signature]</i>
Konsultant	mgr Krzysztof Byczymont	"	<i>[Signature]</i>

Kierownik
Pracowni inż. Stanisław
Kiełczewski

KIEROWNIK
Pracowni Rolnej
[Signature]
inż. Stanisław Kiełczewski

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1153

METRYCZKA PARKU — OGRODU

1	Adres: miejscowość (dzielnica, ulica, nr posesji) <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">Wierzechowice</div>	gmina <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">Gaworzyce</div>	województwo <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">legnickie</div>
2	Nazwa parku: aktualna:	dawna:	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania: Staw gospod., przekształ. na ozdobny, rządowe nasadz. drzew wzdłuż stawu, parkowe zagospod. terenu.		
4	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń: Staw. gosp. przekształ. na ozdobny, ok. poł. XIX, rząd. nasadz. drzew wzdłuż stawu ok. 1880 r. park, parkowe zagosp. terenu poł. XX.		Autor:
5	Powierzchnia parku: Ogółem ha <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">3,5</div>	w tym wód w ha	Istniejące budynki: 1. O wartościach zabytkowych <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">pałac</div>
6	Nr i data rejestru parku — ogrodu <div style="text-align: center; font-size: 1.2em; color: blue;">568/L z 05.05.1980</div>	6a. Opinia Komisji Konserwatorskiej	2. Inne: brak
7	Użytkownicy obiektu: Głogowski Kombinat Rolny - Zakład Rolny Wierzechowice		
8	Istniejące dokumentacje (data i autor):	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy: <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">częściowy 1:1000</div>	2. Inwentaryzacja zieleni: <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">brak</div>
	3. Studium historyczne: <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">brak</div>	4. Założenia techniczno-ekonomiczne: <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">brak</div>	5. Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy: <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">brak</div>
9	Przeprowadzone remonty:	Budynków <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">pałacu</div>	Parku <div style="text-align: center; font-size: 1.2em;">brak</div>
Metrykę sporządził: mgr inż. M. Kujawa Data: 20.XII.1978 r.			

I. ANALIZA HISTORYCZNA ZAŁOŻENIA PARKOWEGO W WIERZCHOWICACH

Jak podaje Zimmermann w opisie wsi z końca XVIII wieku, dobra ziemskie w Wierzchowicach /niem. Warchwitz/ należały w owym czasie do rodziny von Lütwitz. Następnie przeszły one na rotmistrza von Busse, wzmiankowanego w 1845 roku. W jego rękach pozostał majątek prawdopodobnie do 1864 roku, tj. do czasu gdy drogą dziedziczenia przeszedł on na rodzinę von Rittbergów, z których Aurel von Rittberg zarządzał posiadłością do czasów II-giej wojny światowej.

Pałac w Wierzchowicach jest dwukondygnacyjową wysoko podpiwniczoną budowlą na planie prostokąta z ryzalitami zwieńczonymi trójkątnymi naczółkami po środku czterech elewacji. Ryzalit frontowy stanowi jednocześnie dwukondygnacyjny, trójosiowy podcień, dostępny po szerokich schodach. Okna zdobią architektoniczne obramienia w guście pseudoantycznym. Budynek zbudowany w I-szej połowie XX wieku, w stylu neoklasyzystycznym nawiązującym do wzorów palladiańskich, kryje niski dwuspadowy dach.

Przeciwną do fasady, elewacją wschodnią pałac w Wierzchowicach zwrócony został w stronę dużego stawu otoczonego groblą. Wydaje się, że staw ten użytkowany był pierwotnie do celów gospodarczych przez właścicieli rozległego folwarku położonego na wschód od obecnej rezydencji. Z folwarkiem tym związany był zapewne stary pałac, wymieniany przez Zimmermanna w 1791 roku jako pański dom.

Okolo 1830 roku wzdłuż południowego brzegu stawu posadzono w rzędzie lipy, jesiony, topole i klony. Z tego też okresu pochodzi stara droga poprowadzona wzdłuż grobli obiegającej staw.

Następny etap zagospodarowania terenu przypada na czasy budowy nowego pałacu, a więc połowę XX wieku. Przekształcono wówczas częściowo staw gospodarczy w ozdobny, poprzez utworzenie na nim malowniczej wyspy, która wraz z biegnącym od północy strumieniem nadawała otoczeniu romantyczny charakter. W okresie tym dokonano również swobodnego zagospodarowania terenu od południa przylegającego do elewacji bocznej pałacu. Posadzono wówczas pojedynczo lub grupami świerki, lipy i jesiony.

B i b l i o g r a f i a

1. Zimmermann F.A. - Beyträge zur Beschreibung von Schlesien. Brieg 1791 T.X, s.300.
2. Knie J.G. - Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte.....
Breslau 1845 s.760
3. Pastorss M. - Schlesisches Güter-Adressbuch.
Breslau 1876, 1905, 1917, 1922, 1930
4. Krane A. - Wappen und Handbuch in Schlesien landgesessenen Adels. Görlitz 1901-1904 s.102.

Fotokopia planu wsi Wierchowice z 1893 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJACEGO

1. Wkład przestrzenny.

Park w Wierzchowicach ograniczony jest od zachodu i południa drogą oddzielającą założenie od zabudowań folwarcznych.

Od wschodu natomiast sąsiaduje z nim duży staw z wyspą.

Po północnej stronie park łączy się z przyległymi doń rolami. Charakterystycznymi elementami tego założenia są rzędowe nasadzenia drzew w pobliżu zbiornika, oraz pojedyncze w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu.

Od wschodu drogę dojazdową do dawnej rezydencji po bokach flankuje naturalny drzewostan liściasty a z drugiej strony rów biegnący nad stawem.

W północnej części założenia występuje naturalny drzewostan łęgowy w składzie którego dominuje olsza, topola i jesion. Na teren parku w pobliżu dawnej rezydencji wprowadzono rzędowo młode drzewa a zwłaszcza świerki.

Część założenia przy drodze dojazdowej obsadzono żywopłotem. Staw sąsiadujący z parkiem od wschodu nie jest zagospodarowany. Wysepka w sąsiedztwie parku jest zaniedbana i porośnięta krzewami.

Park w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu został częściowo zagospodarowany i ogrodzony.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin.

Wykaz drzew.

1. <i>Acer pseudoplatanus</i>	- klon jawor	1 szt
2. <i>Acer saccharinum</i>	- klon srebrzysty	1 "
3. <i>Carpinus betulus</i>	- grab pospolity	1 "
4. <i>Fagus silvatica</i>	- buk zwyczajny	1 "
5. <i>Fraxinus excelsior</i>	- jesion wyniosły	18 "
6. <i>Populus alba</i>	- topola biała	2 "
7. <i>Populus nigra</i>	- topola czarna	1 "
8. <i>Quercus robur</i>	- dąb szypułkowy	6 "
9. <i>Salix alba</i>	- wierzba biała	1 "
10. <i>Symphoricarpos albus</i>	- śnieguliczka biała	
11. <i>Tilia cordata</i>	- lipa drobnolistna	12 "
12. <i>Ulmus laevis</i>	- wiąz szypułkowy	2 "
13. <i>Ginkgo biloba</i>	- mikořzab dwukłapowy	1 "
14. <i>Larix decidua</i>	- modrzew europejski	1 "
15. <i>Picea abies</i>	- świerk pospolity	20 "
16. <i>Tsuga canadensis</i>	- choina kanadyjska	1 "

W wykazie podano drzewa starsze -wyróżniające się w wieku od 50 - 120 lat.

W północnej części parku występuje naturalny drzewostan żegowy w wieku 30 - 60 lat.

W składzie jego występują: olsza czarna /80 %/, topola mieszańce /10 %/, jesion wyniosły /10 %/.

W parku wyróżniają się pojedyncze drzewa a zwłaszcza jesiony wyniosłe, lipy drobnolistne i dęby szypułkowe. Najcenniejszym drzewem w założeniu jest młokos dwukładowy rosnący w pobliżu pałacu.

Znaczne zagęszczenie drzew, które obserwujemy w drzewostanie parkowym a szczególnie w naturalnym lesie łęgowym sprawia, że obszar parku właściwego jest bardzo uszczuplony.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Założenie parkowe w Wierchowicach uległo pewnym zmianom w wyniku braku pielęgnacji i wprowadzenia nowych drzew.

Odgrodzenie siatką i oddzielenie żywopłotem dwóch powierzchni parkowych i wprowadzenie ich do funkcji skweru w znacznym stopniu zmieniło układ zabytkowy. Zachowała się stara droga prowadząca wzdłuż grobli obiegającej staw.

Malownicza wyspa położona w zachodniej części stawu zachowała się, ale jest bardzo zaniedbana. Porastają ją drzewa i krzewy pochodzące z samosiewu.

W północnej części parku występuje drzewostan naturalny w składzie którego dominuje olsza, jesion i topola. Zbudowanie w tej części parku i na obrzeżu garaży oraz trwałych pomieszczeń dla zwierząt futerkowych w znacznym stopniu przekreśliło wartość tej części parku.

4. Rola obiektu w krajobrazie.

Niewielkie założenie parkowe stanowi otoczenie pałacu i tworzy ciekawy akcent w miejscowym krajobrazie, pełniąc jednocześnie funkcje rekreacyjne dla pracowników biura PGR.

III. WNIOSKI DOTYCZĄCE

1. Granicy ochrony konserwatorskiej w zakresie:

- a/ Ochroną układu należy objąć park w jego aktualnych granicach.
- b/ Nie należy lokować na terenie parku obiektów i urządzeń wywierających negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze w parku .

2. Zmianę dotychczasowego sposobu użytkowania należy ograniczyć do północnej części parku, bardzo zaniedbanej. Należy uporządkować tę część parku usuwając samosiewy krzewów i włączyć ją tematycznie do powierzchni parkowej.

1. Pałac od frontu.

2. Widok na pałac od strony wschodniej.

3. Widok na pałac od strony parku.

4. Ogólny widok parku.

5. Fragment drzewostanu nad stawem.

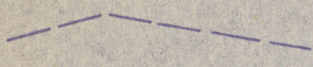
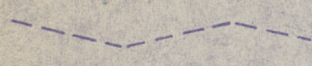

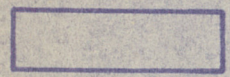

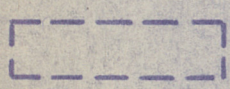

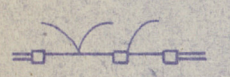

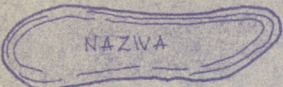

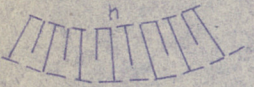
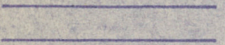

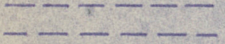

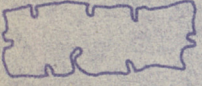
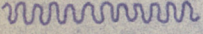
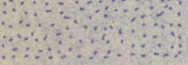
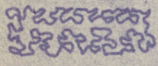
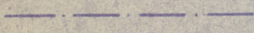
6. Droga nad stawem.

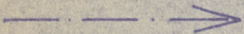
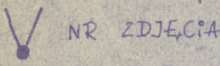

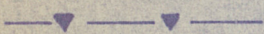
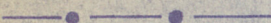

7. Staw.

PODSTAWOWE OZNACZENIA GRAFICZNE ELEMENTÓW
PLANÓW DLA CEŁÓW EWIDENCJONOWANIA
ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

	aktualna granica parku
	pierwotna granica parku
	budynki murowane
	budynki drewniane
	budynki murowane o wart. zabytkowych
	budynki drewniane o wart. zabytkowych
	miejsca lub pozostałości budynków zabytkowych
	rzeźby parkowe
	ogrodzenie trwałe /z muru, kamienia, metalu, na podmurówce i słupach bet. lub metal.
	ogrodzenie trwałe o wartosciach zabytkowych
	ogrodzenie nietrwałe
	bramy i furtki
	elementy architektury ogrodowej
	pnie po starych drzewach
a) b) 	a) aktualne wejście do parku b) dawne wejście do parku
 	baseny, fontanny
	rzeki, strumienie

	naturalny zbiornik wodny
	nat. zbiornik wodny zarośnięty szuwarami
	skarpy
	drogi dawne dobrze zachowane
	ślady dróg dawnych
	drogi założone współcześnie
	masyw starodrzewia
	szpalery lub aleje
	pojedyncze stare drzewa liściaste i iglaste
	drzewa uznane za pomniki przyrody
	masyw drzewostanu młodego
	pojedyncze młode drzewa liściaste i iglaste
	skupiny krzewów
	żywopłoty
	powierzchnie trawiaste
	kwietniki
	osie kompozycji

	osie widokowe
	stanowisko i kierunek wyk. zdjęcia fotograficz.
	granica ochrony zabytkowego założenia
	granica ochr. zewnętrznych powiązań widokowych
	granica ochrony ekologicznej
3/16	gatunek / ilość (szt.)
3/0,9	gatunek / średnica pnia (m)
$\frac{3}{18} / \frac{1,50}{26}$	$\frac{\text{gatunek} / \text{średnica pnia (m)}}{\text{średnica korony (m)} / \text{wysokość (m)}}$

UWAGA:

Ostatnie oznaczenie odnosi się do egz. drzew o cechach pomników przyrody.

WIERZCHOWICE - plan parku

SKALA 1:1000

SZKIC SYTUACYJNY

SKALA 1:25000

WYKAZ DRZEW

1. ACER PSEUDOPATANUS	— klon jawor
2. ACER SACCHARINUM	— klon srebrzysty
3. CARPINUS BETULUS	— grab pospolity
4. FAGUS SILVATICA	— buk zwyczajny
5. FRAXINUS EXCELSIOR	— jesion wyniosły
6. POPULUS ALBA	— topola biała
7. POPULUS NIGRA	— topola czarna
8. QUERCUS ROBUR	— dąb szypułkowy
9. SALIX ALBA	— wierzba biała
10. SYMPHORICARPOS ALBUS	— śnieguliczka biała
11. TILIA CORDATA	— lipa drobnolistna
12. ULMUS LAEVIS	— wiąz szypułkowy
13. GINKGO BILOBA	— młórzęb dwuklapowy
14. LARIX DECIDUA	— modrzew europejski
15. PICEA ABIES	— świerk pospolity
16. TSUGA CANADENSIS	— choina kanadyjska

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
TABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 621 62 41 w. 244
N/A 11/11/11

EWIDENCJA PARKU W WIERZ-
CHOWICACH. GMINA GŁOGÓW
WOJ. LEGNICKIE

SKALA 1:1000

POW. ok. 3,5 ha

WYKONAŁ: MGR INŻ. MIROSLAW KUJAWA

KREŚLIŁ: HALINA IDZIKOWSKA H. Macha